

Les Coves en el temps de la Germania (1519 - 1522): El regiment de la Vila

Josep-Antoni Domingo i Borràs

Per tal de comprendre la forma de regir-se o governar-se la vila durant la Germania cal remuntar-se als temps medievals. Quan en 11 de novembre de 1281 Artal d'Alagó i la seua dona na Teresa Pérez, com a senyors de Les Coves, donen nova carta pobla als habitants del lloc, salvada la reserva de bens que explícitament fan constar, entreguen "A todos vosotros e a vuestros successores e a todos los otros qui allí poplarán e heredarán, damos a poblar la villa e el término de Las Cuevas de Avinromán, con todos sos términos e pertinencias, que y poblede e lauredes, e excolades e exampledas al buen fuero de Valencia, e a décima e a primicia.". El detall a considerar ara és que la norma a regir era el fur de València. Precisament aquest fur contenia les ordenacions per les que devien d'organitzar-se els governs de les viles i llocs de l'antic Regne, que van estar vigents fins a la fi de l'època foral en 1707 arran de la publicació dels decrets de Nova Planta.

Tot i que a la llarga de l'edat mitjana la senyoria de Les Coves va passar a mans de diversos titulars (Balasc d'Alagó entre 1235-1243, Orde de Calatrava en 1270-1275, Artal d'Alagó entre 1276-1291, Orde del Temple entre 1291-1309, tutela reial entre 1309-1319, i l'Orde de Montesa des de 1319) sempre, -arran de la data de la carta pobla-, van mantenir els veïns aquella facultat que els atorgava el fur de València per tal d'organitzar-se en tot allò que atenia al regiment de la vila. Així doncs, sempre van romanre separades i ben delimitades les competències dels senyors per a regir la seua senyoria i la dels veïns per a ordenar el govern de la *Universitat* com exponent de la representació de la totalitat dels ciutadans, de totes les classes

que integraven el municipi.

En el temps de la Germania el senyor feudal de la vila era fra Bernat Despuig, maestre de l'Orde de Montesa que va estar entre 1506 i 1542, el qual s'hi feia administrar llurs interessos a través d'un delegat seu a la Comanda Major de les Coves, que comprenia a més de la nostra vila com a capçalera els pobles de la Salzedella, Albocàsser, Tírig, la Serratella, la Torre d'en Domènec i la Vila-nova. Era aquest comanador major al temps que ens referim el reverent i noble Francesc Despuig, el qual era auxiliat pel seu

escuder-procurador -el que ens adverteix sobre l'absentisme usual del càrrec- Alonso de Guzmán.

La *Universitat* tenia les seues pròpies magistratures i institucions per al regiment dels assumptes veïnals. La primera i més important magistratura era el *Justícia*, càrrec unipersonal, de duració anual, elegit per insaculació teòricament tres dies abans de Nadal, el qual exercia la funció de jutge en totes les causes que li presentaren a la Sala, estant auxiliat per un notari i un algutzir. El seu símbol d'autoritat era la vara, alta o baixa, segons les seues atribucions i competències. Presidia a més les reunions del *Consell de la Vila* o Consell Municipal. En 1519, segons la documentació del notari Joan Guimerà

"lo vell", exercia de Justícia Francesc de Ferreres. La segona magistratura era la *Juraderia*. Els Jurats, en el nostre cas, n'eren dos, primer o Jurat en cap i segon, i devien d'actuar col·legiadament, també de duració anual i elegits per insaculació en la festa de la pasqua de Pentecosta. La seua funció consistia en executar els acords del Consell així com exposar-li a aquell les propostes convenients per al bon govern i necessitats de la vila. Eren auxiliats per l'algutzir. Segons la documentació que ens serveix de informació els Jurats de 1519 eren Gabriel Avinent i Pere Miralles. L'òrgan de representació veïnal per excel·lència era el *Consell de la Vila*, integrat per trenta-un membres o *consellers*, els quals reunits a la Sala de la Casa de la Vila i més antigament al porxo de l'església vella, sota la presidència del Justícia i amb la presència dels Jurats formaven la més alta institució de govern. Era un òrgan consultiu alhora que decisor dels acords que devien fer realitat els Jurats. Encara

hi havia un altre càrrec edilici, aquest ocasional i puntual, es tractava del *Síndic*, normalment un conseller o un advocat segons l'assumpte, a qui li donaven atribucions i facultats de procurador per a resoldre un afer concret i durant el temps que ho requeriria.

Darrerament, cal advertir al lector que no val imaginar-se una hipotètica situació ideal de pretèrita democràcia, doncs com per poder estar insaculat a les bosses de les magistratures s'exigia el requisit de gaudir d'un cert patrimoni oficialment constatat puix que els càrrecs eren gratuïts, més bé es tractaria d'un sistema d'oligarquia mesocràtica, o amb altres paraules d'una minoria adinerada que monopolitzaria el poder municipal.